

GOI-YAKINTZA'RUNTZ URBILTZEKO NAYEAN EUZKERAZ EGINDAKO URATS TXIKIAK.

AYUF[^]IA

Ayuna. Zer ote da ayuna? Apika egokiagoa edo izan bear zer ez ote dan esatea. ()hald auetan barna, orain arte, geron baitan dauzkagun menak izan dira gayaz erabili ditugunak: adimen, oldozmen, oroimen, eta beste onelako batzuk. Ba ote da ayuda beste men bat? Ez orixe, naiz eta ayuna geron baitan bizi, ayuda ezta benetan men bat. Orduan zer da?

Ez bide da eraz ayuna, itz motz batzuen bitartez, zer dan esatea; noredonoren izatea adierazteko zer bait dala dirudi, izateko era edo ta arazoa nolakoa dan zeatzago esateko, auxe esan genezakelakoan gagoz: Ayuda, biziaren eta biziak so erazten dituen azpegi, ebazkizun, bideak eta abañen au ean gizonak nola erantzuten duen edo bere jokera nolakoa dan erakusteko, era berezia edo da. Beraz, eztago ayuñ bat gizaki guztiai dagokiena, ta eskier esan deza-kegu gizon ainbat ayuñ dagoela, gizon bakoitzak berea duelarik.

Era berean, mota askotakoa izan bear ayuda, ta san aipatzen dira: ayu ona, ayu txa a, ayuñ aundikoa, ayu aula, aiko-maiko ayuda, ayuñ aroa, ayu erabea ta abar; eta bakoitzean gizonaren jokera azaltzen da garbi. Gaiñera, mota oyetako edozein, bat eta bestea, iraunko a da bera duen bakoitzaren-tzat; ba-dirudi lenengo urteetan erazten dan ayudak norberaren bizi guzirako iraungo duela, ta ez bide da eraz ayuñz aldatzea.

Ayuda ez bide da sortzen bakoitzaren baitan onen jayotzean; ayuna bizi-izate-an, biziaren ja aitzean erazten da, alakotz nolako lenengo bizi alako ayuda ger-tatuko da bein eta beez, eta o engatik egokia izango litzake gurasoentzat eta azleentzat aur edo gaztea bizi-giro egokian aztea, bakoitzean ayuñ egokia eratu izan dedin, onezaz bete gogoratzean: lenengo urteetan bereganatzen dan ayuna geyenetan berbera izango dala gerokoan, ori aldatzea oso zalaa izango dalako.

Alakotz, ayuda nolabait eratu-erazi diteke naiz eta berez be ta ezer egin gabe agertzeko ta norbaitengan kokatzeko izan; ta geyenentzat auxe da ger-tatzen dana, ayunaren aztea, geron gardiz, gutxitan egiten dalako; o engatik oso egokia dirudi ayunad norabide egokia emateko alegintzea, ta lan au gura-soentzat eta irakasle ta azleentzat dagokiela onartzekoa da. Auxe irazkintzaren azpegi egokia dalarik.

Ayudan buruz orain arte esan dugun guztia gizonari dagokio bereziki; baña Eri bati buruz ere, guziaz batera dagokien arauz, ayuña be izaten da; ta Eñ baten ayuda begiratzen da beti, dalako Eñia aztertzen eta ikuserazten danean; ez da ori zeatzez zedadtuko, gizonarenaz jarduten dan bezela, ereza izango ez dalako, baña neuñ batean bederen Eri baten ayuda ere aztertu diteke; bai ta mail goragokoan gizadiarena ere; beraz, e uz eta zabalik ager dakiguke ayudaren azterketa.

Ayuda, noski, gure ta edonoren baitan ikusiko dugu bizi ta jokatzean, guregana iñoiz igaro eziñean; aitzitik, ayudaren ondorioak gure baitan eta guregan gertatzen dira, ayu iak berak eragiten duen arau ayu iakeragire bezela sari jokatzan duelako; orduan bi era auetan begira dezakegu ayuda: gertapena bezela iragangaitza izango bailitzan eta eregitean iraganko a lez; izan eta egin edo eragiten ari-izatean; ez da, alajaña, estu ta labur ayudaren edatzea.

Garantzi aundia, benetan, ayu ta bere ondorioetan, batez ere len aipatu dugun azieran begiratzean; ontaz ayuñ on eta sendoa eratze ororentzat elburu beñena izan bear, ongi jokatzeko ta ondorio onak burutzeko, bietan egokiene-takoa izango dalako, ta o elakoa izango da gizonarengandik batik bat egipen on eta ondorio obeak lortzea bidezkoa izan dugulako; ta beste ayuñetatik ezta gauza aundirik lortu al-izango. Ora arazo au erabiltzeko dugun ga antzia nolako dan.

Ayuda beti gizonaren baitan ari da, bera danaren arauz; ayuñ gogo ak, eiki, egipen aundi edo gotorak egitera darama gizona; ayuñ aulak, ordea, egipen motzak egitera, bai ta saritan sorayokerira ta barkerira ere; mota guziko ondorioak ayu iak emateko, bakoitzean azaltzen dan bezela; o engatik azi ta ezi be egin bear da ayunaren ondorio on egokiak lortu nai baldin badira. Beraz, ayuda eratu diteke gura dedin legez eraginko a izateko. Garantzikoa da berez ayuda, baña garantzi askoz aundiagoa izan diteke bera nola eratzan dan arauz.

O elaxe naiz gurasoek naiz irakasle ta azleek, seme edo ikasleen baitan eragiteko, ayuda eratzean izan dezakete bide egokia berena onenetakoa burutu al-izateko; irudigileak bezala jokatu dezakete giza-irudi ede a lortu al-izateko; baña, esan dugunez, ayuda azi ta ezi egin ditekel a gogoratzean, e azago ta egokiago ere izan diteke azitzea ezitzea baño, ta lenengoa izan bear beti aleta aundiago egiteko, ezitzea, jakiña, beti gauza zalagoa izango dalako. Alakotz, a ezi baño garantzi aundiagokoa izateko.

Bizian barna izan diran gizon aundiak, egipen aipagañak burutu dituztenak, ayuñ goto en jabe bezela agertu dira ta, ain zuzen, ayu oyen esker egin dute beren lana, guziek. Ayuñ aula izan dutenek, alderantziz, ez dute lortu aintzakotzat artzeko izan dan ezer.

Ba-dago ayunaren antzekoa dan beste zer bait, baña egitan ayuda ez tana; seta, setasuna izan ditekena ta orduan gauza ona dana, ta setakeria ere, arbuyatzekoa dana; ta o elakoak erakusten dituztenak, setatsuak deitzen ditugu lenengoak eta setatiak biga anak.

Gizonen baitan ayuiak besteenganako begikoak izan ditezke batzuetan, eta besteetan ez, naiz berez goto ak ala aulak izan; orela izateko alaz ere ayu oyek izatean iñoren e urik izan gabe, ez eta besteen jokeran be; ori alka engana aremanatan berez edo sortzen dala esan bear.

Alakotz, azpegiak ugari ayuda begiratzeko agertzen diranak; baña guzietan ayuña bera geratzen da bakoitzaren nolakotasuna bezela, bakoitzak bere bai-

tan eratu al-izan duen legez; eta o engatik ere ayuña eta atzekoa dan ga antzia nolako aundia dan oartzeko dugu guzientzat, gurasoentzat eta azleentzat, seme ta ikasleen baitan so erazteko edo eratzeko, ta auentzat beren baitaratzeko ta gero yardutean bide egokia eukitzeko.

Gizonak taldeetan bildurik, Eh bat osotzean azaltzen diranean len esan dugunez, ororen ayuña ere izan dezakete, baña guztiena bezela ager ditekena, eziña edo da atontzeko edo eratzeko; ori talde edo Eñ bakoitzaren biziaren zear berez apika sortu bear-izango da. Ta ausaz gizadi osoaren ayuñaz be nolabait itzegin genezake, gizon guziaz buruzkoa izango zana.

Esan dugun guziagatik ondorio au sortu al dezakegu: Eragin ditekenezkero ta gizonaren azitasunari dagokionez, ayu ia irakaskintzaren zati bat bezela begiratzekoa da, irazkintzaren azpegi berezia legez, ben-benetan azpegi oso ga antzitsuaz agertzen dana; o engatik eta guztien aldetik oso aintzakotzat artu bear dana.

O elakotz, naiz gizonarentzat naiz E l'entzat eta gizadi guziarentzat oso ga antzitsu ta onuragaña izango da beti ayuña alik eta ondo enik eratzea, irakasle ta azle guztiak ere ortarako beren burua gertu egin bear dutelarik, eratzeko edo norberaren baitan, ikasle bakoitzaren baitan so erazteko.

Eta gizonaren baitan eratuko dan ayuña, berarengan ere, erapenen eta jokerearen bidez agertu bear-izango da besteen au ean azaltzeko, oyekin izango diran a emanetan, eragiten beti, yarduteko. Aintzakotzat artzeko, egiz, ayuña, bai ta bera eratzea ere, bere ga antzia ain nabaria izanik.

Gizonak berak ere, o ezaz bear dan bezela oarturik, alegiñak egin ditzake bere ayuña eratzeko, bai ta, agian, aldatzeko be, naiz eta bere ayuña lortu ondoren, ori oso zala izan. Dana dala oso bidezkotzat artu bear da gizonarentzat bere ayuña eratu, zaindu ta sendotzea ere. Gizonak, gizon izateko, bere nortasuna burutu bear du ta ortarako bere ayuña tinkotzea ezinbestekoa bezela onartzea be beara izango zayo.

Gizonaren baitan ayuña jokera bat da, oso berezia dan jokera berarekiko ta besteenganako ari bear dan jokera, on ala txar izan ditezken ondorioen ituña legez begira dezakeguna. O engatik bera ongi eratzea elburu aundi ta guztiz ga antzitsua bakoitzarentzat eta ororentzat. Bai tezpadakoa, bai, bizian barna ari-izateko, ayuña aintzakotzat artzea ta berari buruz a eta aundienaz yardutea.

U estarazu'ta Andoni